

Eurocommissaris Milieu, Janez Potočnik

‘Bezorgd over ontwikkelingen bij Richtlijn prioritaire Stoffen’

De Sloveense econoom en oud-minister Janez Potočnik, sinds 2009 Europees commissaris voor Milieu, laat zijn licht schijnen over de belangrijkste waterdossiers van dit moment: de KRW, het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, prioritaire stoffen en schaliegas.

De Europese Commissie heeft geëvalueerd wat er terecht is gekomen van het Europese waterbeleid. Dit heeft geleid tot de blauwdruk voor het behoud van de Europese wateren, gepubliceerd in november 2012. Eén van de aanbevelingen van die blauwdruk was dat een betere integratie met andere beleidsgebieden noodzakelijk is om de

doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water te behalen. Om dit te verwezenlijken, zouden lidstaten meer nadruk moeten leggen op economische instrumenten.

Blauwdruk: integreer waterbeleid

In Nederland is dit momenteel redelijk goed georganiseerd: het voorgestelde be-

leid wordt dan ook niet beschouwd als een positieve ontwikkeling. *Op welke manier kan Nederland doorgaan met het bestaande beleid?*

Potočnik: ‘De economische instrumenten die de Commissie naar voren schuift in de blauwdruk kunnen voor alle lidstaten nuttig zijn. Ten eerste vinden we dat

er gebruikgemaakt zou moeten worden van prijsstelling, zoals vereist door de Kaderrichtlijn Water, om waterefficiëntie te stimuleren en om het beginsel te implementeren dat de vervuiler betaalt. Ten tweede zijn we van mening dat het besef van betaling voor ecosysteemdiensten veel breder zou moeten worden gebruikt bij het implementeren van de Kaderrichtlijn Water, met name in de landbouwsector. Ten derde hebben we geïnteresseerde lidstaten gesuggereerd dat op stroomgebiedniveau een waterhandelsstelsel ontwikkeld zou kunnen worden, om de efficiëntie van watertoewijzing te verhogen. Deze instrumenten moeten natuurlijk aangepast worden aan de specifieke omstandigheden van elke context.'

Verduurzaming Europese landbouw

Voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) heeft de Europese Commissie de aandacht gericht op het verduurzamen van de Europese landbouw vanaf 2013. Het voorstel ligt nu bij de Europese Raad en het Europees Parlement. Het lijkt er steeds meer op dat de voorgestelde maatregelen om onze landbouw 'groen' te maken uiteindelijk geen fiat krijgen.

Hoe kan de Europese Commissie zorgen voor een betere integratie met het landbouwbeleid, ondanks de bijstellingen in het GLB voor een duurzamere landbouw? En welke maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren maken een goede kans om in het toekomstige GLB te worden meegenomen?

Potočnik: 'Het voorstel van de Commissie was bedoeld om ervoor te zorgen dat boeren die directe betalingen ontvangen, bepaalde hoofdpunten naleven die in lijn liggen met het beginsel dat de vervuiler betaalt. Ook

wilde de Commissie ervoor zorgen dat maatregelen voor plattelandsontwikkeling die water beschermen en herstellen, meer steun zouden krijgen. We hopen nog steeds dat de Raad en het Parlement de hoofd-elementen van het voorstel zullen aan nemen. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan de ecologische aandachtsgebieden en het idee om de richtlijn over duurzaam gebruik van pesticiden toe te voegen aan het mechanisme van randvoorwaarden.'

Hij vervolgt: 'Het nieuwe GLB-voorstel is echter niet het enige instrument. De Commissie vergadert momenteel ook bilateraal met de lidstaten over hun voortgang in de eerste stroomgebiedsplanningscyclus en hun aanzet voor de tweede cyclus. Eén onderwerp dat hierbij aan de orde komt, is de effectiviteit van overige wetgeving – zoals de Nitraatrichtlijn – om de doelstelling van de Kaderrichtlijn Water te behalen. Dit overleg geeft ons een beter beeld van de manier waarop de verschillende lidstaten de invloed van landbouw op water willen aanpakken en de tijdschaal waarin dit zou moeten gebeuren. Het punt hierbij is dat de lidstaten de effecten van landbouw zowel voor de Kaderrichtlijn Water als de Nitraatrichtlijn moeten regelen, ongeacht eventuele koppeling aan betalingen in het kader van het GLB. De Commissie zal naleving van deze verplichtingen blijven afdwingen.'

'We werken ook samen met de lidstaten via de Gemeenschappelijke implementatiestrategie ter uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, om de best practices met betrekking tot het gebruik van plattelandsontwikkelingsprogramma's en andere financieringsmechanismen te delen. Deze werken toe naar de verplichtingen van de richtlijn. We controleren tevens

de plattelandsontwikkelingsplannen van de lidstaten, om te zorgen dat ook hierin waterdoelstellingen op adequate wijze weerspiegeld worden. We hebben dus verschillende instrumenten ter beschikking.'

Richtlijn prioritaire stoffen

Medicijnresten in het oppervlaktewater zijn een dringend probleem in de Nederlandse drinkwatersector. Via de milieukwaliteitsnormen wordt van lidstaten geëist dat zij dit onderwerp grondig aanpakken. Toch ontbreken normen voor medicijnresten in de Europese Richtlijn voor prioritaire stoffen, die het Europees Parlement en de Europese Raad nu behandelen.

Het Parlement heeft het oorspronkelijke voorstel van de Commissie ten aanzien van de Richtlijnen 2000/60/EG en 2008/105/EG afgezwakt. Dit zal de inspanningen op dit gebied beperken tot de controle op drie medicijnen – 17-alfa-ethynyl-estradiol (EE2), 17- β -estradiol (E2) en diclofenac – door deze op een controlelijst te plaatsen. Vewin is van mening dat zo'n benadering veel te beperkt is en dat voor deze medicijnen een milieukwaliteitsnorm zou moeten gelden.

Bezorgd

Tijdens uw gedachtewisseling met de milieuc commissie van het Europees Parlement op 26 februari 2013 gaf u aan dat u bezorgd bent dat deze drie medicijnen op een controlelijst geplaatst zouden worden. Dit betekent dat ze gecontroleerd worden, maar niet dat ze beschouwd worden als gevaarlijke stoffen met een hoge prioriteit. Als vertegenwoordigers van de drinkwaterbedrijven zijn ook wij bezorgd over deze ontwikkeling, met name omdat de aanwezigheid van deze stoffen in het water een risico vormt voor de waterkwaliteit en grote gevolgen kan hebben voor de volksgezondheid. U gaf aan dat u nog steeds van mening bent dat de onderhandelingen tot een gunstig resultaat kunnen leiden. Wat zijn uw verwachtingen?

Erkenning van de risico's

Potočnik: 'Nadat ik dat had gezegd, hebben de Raad en het Parlement nogal stevig onderhandeld over dit onderwerp. Het Parlement zal in juli 2013 over de uiteindelijke tekst stemmen en daarmee zou de overeenkomst afgesloten moeten zijn. Helaas hebben de onderhandelingen niet

geleid tot het soort proactieve standpunten over de risico's van die stoffen, waarop ik gehoopt had, en de stoffen zouden alleen op de controlelijst geplaatst worden. We hebben echter erkenning gekregen voor de risico's die deze stoffen inhouden en een erkenning van de noodzaak om gegevens te verzamelen. Dit zal helpen bij het vinden van een weg om deze risico's aan te pakken.'

'Net als u blijf ik bezorgd over deze risico's en ik kijk uit naar vervolmaatregelen, zowel met betrekking tot de controlelijst, als het voorstel van het Parlement om de Commissie een strategische benadering te laten ontwikkelen ten aanzien van watervervuiling door farmaceutische stoffen. De benadering zal resultaten gebruiken van een onderzoek dat momenteel voor de Commissie wordt afgerond, over de risico's van farmaceutische stoffen in het milieu.'

Eenvoudige zuivering

Artikel 7.3 van de Kaderrichtlijn Water heeft betrekking op de productie van schoon drinkwater door middel van eenvoudige zuivering. De tekst van dit artikel luidt: 'De lidstaten dragen zorg voor de nodige bescherming van de aangewezen waterlichamen met de bedoeling de achteruitgang van de kwaliteit daarvan te voorkomen, teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen. De lidstaten kunnen voor die waterlichamen beschermingszones vaststellen.' *Hoe zorgt de EU ervoor dat dit artikel 7.3 wordt nageleefd?*

Potočnik: 'De Commissie is duidelijk over de behoefte aan bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu, door ervoor te zorgen dat aan de relevante doelstellingen van de richtlijn voldaan wordt en dat, als het nodig blijkt, actie ondernemen kan worden om handhaving van de wetgeving af te dwingen.'

'Mijn afdeling heeft de eerste stroomgebiedplannen die zijn aangenomen door de lidstaten, beoordeeld: deze bevatten een schat aan bruikbare gegevens. Er zijn cijfers over de chemische situatie van het oppervlakte- en grondwater, verwachtingen voor de chemische situatie in 2015 en 2021, en de onderbouwing van de lidstaten bij de toepassing van uitzonderingen voor het voldoen aan een goede situatie op die deadlines.'

'In dat kader zijn de maatregelen die lidstaten aandragen om geografische gebieden en waterlichamen te beschermen, reeds geanalyseerd. De Commissie zal nu beginnen met de beoordeling van de rapporten van de lidstaten over 2012 over implementatie van hun programma van maatregelen. Hierbij wordt onder andere gekeken of lidstaten voldoen aan de eisen van Artikel 7.3 van de Kaderrichtlijn Water in de implementatiefase, dat is dus iets wat we bijzonder zorgvuldig onderzoeken.'

De vervuiler betaalt

Eén van de belangrijkste principes van de Kaderrichtlijn Water is het beginsel dat de vervuiler betaalt. Helaas wordt dit beginsel niet altijd goed geïmplementeerd. *Hoe zal de Europese Commissie naleving van dit beginsel op het niveau van de EU gaan afdwingen?*

Potočnik: 'Wel, in de wetgeving staat het duidelijk; Artikel 9 van de Kaderrichtlijn Water is bedoeld om te zorgen voor een evenwichtige bijdrage van de verschillende watergebruikers aan de terugwinning van kosten van waterdiensten, inclusief milieukosten en kosten van de hulpbronnen.'

'Maar zoals u waarschijnlijk weet, zijn er bij de implementatie vertragingen en verschillende interpretaties geweest. Daarom zullen we binnenkort richtsnoeren ontwikkelen over het berekenen van kostenterugwinning, waarbij de inhoud en de toepassing van het beginsel worden verduidelijkt. Hierbij zullen we ook

milieukosten en de kosten van de hulpbronnen behandelen. De richtlijn wordt vanaf 2014 ontwikkeld in het kader van de Gemeenschappelijke implementatiestrategie van de Kaderrichtlijn Water, samen met de lidstaten en de belanghebbenden.'

'Tegelijkertijd zullen we wetgeving blijven afdwingen, met bijzondere nadruk op de definitie van waterdiensten, om te zorgen dat deze term voldoende breed genoeg is voor de berekening van kostenterugwinning. We hebben in dit kader tegen een aantal lidstaten overtredingsprocedures in werking gesteld.'

'In de loop van de genoemde bilaterale vergaderingen met lidstaten zal de Commissie eventuele tekortkomingen aankaarten die bij de implementatie van Artikel 9 zijn geïdentificeerd om te zorgen dat de lidstaten actie ondernemen om deze aan te pakken. Ik denk daarbij in het bijzonder aan de toepassing van een waterprijsbeleid dat een adequate aansporing vormt om water efficiënt te gebruiken.'

'Een ander punt dat nu behandeling wordt, is dat in de volgende financiële programmaperiode (2014-2020) toepassing van een passend waterprijsbeleid een voorwaarde wordt om toegang te krijgen tot de Europese structuur- en cohesiefondsen voor watergerelateerde projecten.'

Bodemrichtlijn schaliegas?

In 2008 heeft de Europese Commissie een kader en gemeenschappelijke doelen voor-

gesteld om bodemaantasting te voorkomen, bodemfuncties te beschermen en om gedegradeerde bodems in hun oorspronkelijke toestand terug te brengen. Helaas is dit voorstel niet geaccepteerd, door een blokade van een minderheid in de Europese Raad. Het voorstel is sindsdien altijd geblokkeerd gebleven. Ondergrondse activiteiten nemen echter voortdurend toe en als gevolg van het huidige debat over schaliegas is de discussie opnieuw aangezwengeld.

Verwacht u dat het huidige debat over schaliegas de behoefte aan een nieuwe bodemrichtlijn zal doen herleven? Ziet u in de toekomst kansen voor zo'n richtlijn over schaliegas?

Potočnik: 'In de EU zou een gemeenschappelijke aanpak zeer waardevol zijn, omdat er naast schaliegasexploratie verschillende grensoverschrijdende effecten op de bodem zijn. Erosie, bodemverdichting en verzuring zijn in het laatste decennium toegenomen en de tendens gaat waarschijnlijk zo door, tenzij uitdagingen zoals toenemend landgebruik, het inefficiënte gebruik van natuurlijke bestaansbronnen en het behoud van organische stoffen in de bodem worden aangepakt. In ieder geval moeten we verder komen met deze onderwerpen.'

Onafhankelijke energievoorziening

Voor Europa is schaliegas binnen enkele sectoren een interessant onderwerp, omdat het belangrijk is voor een onafhankelijke energievoorziening. Toch zijn er nog veel risico's voor het milieu. Samen met uw collega, de Europees commissaris Oettinger, heeft u aangegeven dat u werkt aan nieuwe voorstellen met betrekking tot schaliegas. *Kunt u aangeven wat uw benadering zal worden?*

Potočnik: 'Om te beginnen een kleine kanttekening: schaliegas kan bijdragen aan de energiemix en kan helpen de afhankelijkheid van importen te beperken, maar het is zeer onwaarschijnlijk dat het ons onafhankelijk zal maken. Het doel van de Commissie is ervoor te zorgen dat onconventionele koolwaterstoffen, zoals schaliegas, ontwikkeld worden met passende milieu- en klimaatwaarborgen, met maximale juridische duidelijkheid en voorspelbaarheid voor de openbare instanties, burgers en bedrijven. We zullen dat alles in orde moeten hebben als we maximaal profijt willen trekken van eventuele ontwikkelingen op het gebied van economie en energieveiligheid. Hierbij moeten we onze milieunormen waarborgen en onze afspraken met betrekking tot minder afhankelijkheid van koolwaterstof

fen en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen nakomen.'

Hij besluit: 'Er wordt, in nauwe samenwerking met nationale overheden, de industrie en de samenleving, gewerkt aan een initiatief met de naam 'Evaluatiekader voor milieu, klimaat en energie voor veilige, zekere en onconventionele winning van koolwaterstoffen'. Ook staat er een impactevaluatie op stapel. Naar verwachting zal het initiatief aan het eind van dit jaar worden afgerond. Alle opties liggen nog open en we kunnen dus van alles verwachten, van 'geen activiteiten op EU-niveau' tot 'doorbouwen op het bestaande kader op zowel EU- als nationaal niveau', zachte maatregelen, richtlijnen ter verduidelijking van bestaande EU-wetgeving, amendementen bij bestaande EU-wetgeving of alsnog een speciaal juridisch kader zoals een nieuwe richtlijn. Wordt vervolgd dus.'

Kijk voor meer informatie over het 'Evaluatiekader voor milieu, klimaat en energie' op de EU-website: ec.europa.eu/environment/integration/energy/unconventional_en.htm.

Kort

AO Waterkwaliteit: normering voor grondwater

Stel normen op om de grondwaterkwaliteit te verbeteren, normeer geneesmiddelenresten in drinkwaterbronnen en bescherm het Nederlandse duingebied. Dat was de inzet van Vewin bij het Algemeen Overleg Waterkwaliteit van eind juni.

Grondwaterkwaliteit

Uit het RIVM-rapport 'Bescherming drinkwaterbronnen in het nationaal beleid' blijkt dat meer dan de helft van alle grondwaterwinnings is verontreinigd. Vewin pleit voor een normenkader in de regelgeving voor grondwater; het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw). Naar aanleiding van een verzoek van de Tweede Kamerleden Hachchi (D66), Dik-Faber (CU) en Jacobi (PvdA) heeft de minister toegezegd te onderzoeken hoe de normen in het BKMW en de normen in

het bodembeleid kunnen worden gekoppeld met de drinkwaternormen.

Geneesmiddelen

Concentraties van geneesmiddelen in drinkwaterbronnen zijn een urgent probleem. Aanpak bij de vervuiler moet centraal staan. De minister stelde dat voor geneesmiddelen geen norm is af te leiden, omdat het gaat om duizenden stoffen en dat bronbeleid belangrijk is. De minister zegde toe een pilot te ondersteunen voor de verwijdering van geneesmiddelen bij rwzi's.

Deltaprogramma Kust

Drinkwaterbedrijven zijn natuurbeheerder in ongeveer 60% van onze duinen. De duinen zijn een belangrijk filter voor een deel van het Nederlandse drinkwater en een strategische zoetwaterbuffer voor West-Nederland. Vewin stelt voor om de drinkwatergebieden in de duinen ruimtelijk vast te stellen in de Nationale Visie Kust. De minister heeft aangegeven dat 'de kustgebieden' van de drinkwaterbedrijven beschermd worden in de ruimtelijke plannen, zoals de Nationale Visie Kust.